

THE LAST LIGHT ON

उंबरठा 11

शेवटचा पेटता दिवा

जगणे आणि ताठ उभे राहणे यांच्यात खोल फरक आहे.

जगणे ही उपजत प्रेरणा आहे.

ताठ उभे राहणे ही निवड आहे.

अनेकांना वाटते की या दोन्ही गोष्टी एकच आहेत.

हे खरे नाही.

एखादा माणूस वादळातून वाचू शकतो आणि उरलेले आयुष्य आपल्याच ढिगान्यावर पडून घालवू शकतो.

दुसरा तेच वादळ पार करू शकतो, जे उरले ते गोळा करू शकतो आणि पुढे चालू ठेवायचे ठरवू शकतो.

फरक जखमेत नसतो.

फरक तुम्ही कसे उभे आहात यात असतो.

बराच काळ मला वाटत होते की आयुष्य हा निकालांचा प्रश्न आहे.

मग परीक्षा आल्या.

आणि मला कळले की आयुष्य सर्वात आधी सहनशक्तीचा प्रश्न आहे.

नैतिक सहनशक्ती.

भावनिक सहनशक्ती.

मानवी सहनशक्ती.

अशी काही वर्षे असतात, जेव्हा सगळे साथ देत असल्यासारखे वाटते.

माणसे येतात.

संधी वाढतात.

प्रकल्प आकार घेतात.

भविष्यालाही मैत्रीपूर्ण चेहरा असल्यासारखे वाटते.

मग दुसरी वर्षे येतात.

वेगळी वर्षे.

तुम्हाला काय हवे आहे, हे न विचारणारी वर्षे.

तुम्ही काय सहन करू शकता, हे विचारणारी वर्षे.

ही ती वर्षे आहेत, जी छायाचित्रांमध्ये दिसत नाहीत.

ज्यांचा कोणी उत्सव साजरा करत नाही, ती वर्षे.

ज्या वर्षात मुख्य काम फक्त पुढे चालू ठेवणे हेच बनते.

मी शिकलो की प्रत्येक व्यक्तीकडे एक काल्पनिक तुटण्याचा बिंदू असतो.

स्वतःला सांगितलेली एक मर्यादा.

“असे घडले, तर मी तग धरू शकणार नाही.”

“ते गमावले, तर सगळे संपेल.”

“ती परीक्षा आली, तर मी कोसळेन.”

मलाही तसेच वाटत होते.

मग आयुष्य, आपल्या नेहमीच्या उपरोधाने, तपासून पाहायचे ठरवते.

आणि बहुतेक वेळा आपल्याला एक आश्चर्यकारक गोष्ट कळते.

आपण कल्पना केली होती त्यापेक्षा आपण अधिक चिवट असतो.

अधिक बलवान नव्हे.

अधिक चिवट.

ताकद वीरांची असते.

चिवटपणा सामान्य माणसांचा असतो.

सकाळी उठणाऱ्यांचा.

काम करत राहणाऱ्यांचा.

डॉक्टरांच्या भेटींना सामोरे जाणाऱ्यांचा.

बिले.

जबाबदाऱ्या.

अनुपस्थिती.

भीती.

आणि तरीही पुढे जाण्याचा मार्ग शोधणाऱ्यांचा.

तेच तग धरून राहण्याचे खरे तज्ज्ञ आहेत.

माझ्या आयुष्यात मला अशी माणसे भेटली, ज्यांच्याकडे हार मानण्याची उत्तम कारणे होती.

माझ्याकडे कधी होती, त्यापेक्षा कितीतरी अधिक.

आणि तरीही ती पुढे चालत राहिली.

ती आशावादी होती म्हणून नाही.

ती भोळी होती म्हणून नाही.

ती वेदनेकडे दुर्लक्ष करत होती म्हणून नाही.

ती पुढे चालत राहिली, कारण कोणीतरी त्यांच्यावर अवलंबून होते.

एक मुलगी.

एक मुलगा.

एक आई.

एक पती.

एक पत्नी.

एक मित्र.

एक समुदाय.

कर्तव्य कधी कधी अशी ताकद निर्माण करते, जी केवळ चारित्र्याकडे नसते.

तुम्ही फक्त स्वतःसाठी जगत नसता, तेव्हा तुम्ही अधिक चिवट होता.

अधिक सुखी नव्हे.

अधिक अभेद्य नव्हे.

अधिक चिवट.

आयुष्यात असा एक टप्पा येतो, जिथे तुम्ही स्वतःला विचारणे थांबवता:

“हे माझ्याच बाबतीत का घडते आहे?”

आणि तुम्ही स्वतःला विचारू लागता:

“आता मी काय करायला हवे?”

हे परिवर्तन घडते, तेव्हा काहीतरी बदलते.

दुःख नाहीसे होत नाही.

पण ते मुख्य भूमिका गमावते.

रंगमंच पुन्हा कृतीने व्यापला जातो.

वर्तमानाने.

पुढच्या पावलाने.

केलेल्या प्रवासाकडे पाहताना मला जाणवते की निर्णायक क्षण मोठ्या विजयांचे नव्हते.

ते मोठ्या सहनशक्तीचे होते.

ज्या दिवसांत मी थकलेलो होतो.

ज्या दिवसांत मला भीती वाटत होती.

ज्या दिवसांत मी हार मानली असती, तरी कोणीही मला दोष देऊ शकले नसते.

आणि तरीही, कसेबसे, मी पुढे चालत राहिलो.

नेहमीच नीट नाही.

नेहमीच डौलाने नाही.

नेहमीच धैर्याने नाही.

पण मी पुढे चालत राहिलो.

आज मला परिपूर्ण कथनांवर विश्वास बसत नाही.

आपल्याला कधीच शंका आल्या नाहीत, असे म्हणणाऱ्या पुरुषांवर मला विश्वास बसत नाही.

भेगा नसलेल्या चरित्रांवर मला विश्वास बसत नाही.

एका साध्या कारणासाठी.

ती अस्तित्वातच नसतात.

प्रत्येक माणूस आपल्या आत अदृश्य लढायांचा एक संग्रह वाहून नेतो.

काही जिंकलेल्या.

काही हरलेल्या.

काही अजूनही सुरू असलेल्या.

परिपक्वता म्हणजे त्या नाहीशा करणे नव्हे.

ती म्हणजे त्यांच्यासोबत जगायला शिकणे.

काळाच्या ओघात मला आणखी एक गोष्ट समजली.

व्रण हे ताकदीच्या विरुद्ध नसतात.

ते तिच्या अस्तित्वाचा पुरावा असतात.

खुणांशिवाय कोणीही दूरवर पोहोचत नाही.

वाटेत काहीतरी मागे न ठेवता कोणीही खऱ्या अर्थाने काळ ओलांडत नाही.

आपल्याला जखमा होतील की नाही, हा प्रश्न नाही.

त्यानंतर आपण काय करू, हा प्रश्न आहे.

आपण स्वतःला बंद करून घेऊ का?

आपण कडवट होऊ का?

आपण जगाचे न्यायाधीश बनू का?

की सगळे असूनही आपण माणसांवर विश्वास ठेवत राहू?

माझ्यासाठी ही सर्वात कठीण परीक्षा होती.

जगत राहणे नव्हे.

विश्वास ठेवत राहणे.

आशा करत राहणे.

उभारत राहणे.

प्रेम करत राहणे.

खुले राहण्यापेक्षा स्वतःचा बचाव करणे खूपच सोपे असते.

उपलब्ध राहण्यापेक्षा उपहासी होणे खूपच सोपे असते.

पुढे जात राहण्यापेक्षा माघार घेणे खूपच सोपे असते.

आणि तरीही मी ओळखलेले सर्वोत्तम आयुष्य नेहमी भीतीच्या विरुद्ध बाजूला होते.

कदाचित ताठ उभे राहण्याचा हाच खरा अर्थ आहे.

अभेद्य असणे नव्हे.

अजिंक्य असणे नव्हे.

परिपूर्ण असणे नव्हे.

तर आपण कोण बनायचे, हे जखमांना ठरवू द्यायला नकार देणे.

मागे वळून पाहताना मला वादळे टाळणारा माणूस दिसत नाही.

मला ती पार करणारा माणूस दिसतो.

काही नीट.

काही वाईट.

काही त्यांच्या आत स्वतःचे तुकडे मागे ठेवत.

पण ती पार करत.

शेवटी, मला वाटते की प्रत्येक अस्तित्वाचा न्याय एकाच प्रश्नावरून होतो.

तुम्ही किती उंच चढलात, हा नव्हे.

तुमच्याकडे किती होते, हा नव्हे.

तुमचा किती गौरव झाला, हा नव्हे.

तर बाकी सगळे काढून घेतले गेले, तेव्हा काय उरले.

माझे उत्तर मला माहीत आहे.

ते वीरश्रीचे उत्तर नाही.

ते असामान्य उत्तर नाही.

ते मानवी उत्तर आहे.

हानीनंतर.

चुकांनंतर.

आजारांनंतर.

दुराव्यांनंतर.

भीतींनंतर.

काळानंतर.

मी अजूनही इथे आहे.

अजूनही ताठ उभा.